

Questio I.

resurrectio. ergo videtur qd eadē rōne alios ordines enu-
ciabit. ¶ Quidā ordines actum ppiū habent in ere-
ctione diuinorū ministeriorū: sicut pncipes: vt pñt regnis
et puincys: et angeli vt custodiāt hoies: s; ista ministeria ces-
sant post diē iudicij. s; ordines. ¶ P. maior perfectio
erit in angelis q̄ in corporibus inferioribus: s; i corporibus
inferioribus post diē iudicij nō erit actio: qz cessabit motus
p̄mi mobilis: et hoc ppter perfectionē vniuersi. s; multo mi-
nus in angelis: s; hierarchia est sciētia et actio. q̄ nō erūt hie-
rarchie et ordines post diē iudicij. ¶ P. Post diē iudicij
angeli in cognitiōe nō pficiēt: sed per purgationē et illumi-
nationē superiorū inferiores pficiunt in cognitiōe: vt dictū
est. q̄ nō erit illuminatio et purgatio: et ita nec hierarchiarū
et ordinum distinctio.

Sed contra hoies assumūt ad ordines angelorū
s; frustra esset iam distincta et ordina-
ta assumptio: si completo numero electorū ordinata distin-
ctio eē desineret. s; videt qd ordines post diē iudicij rema-
neunt. ¶ P. ad distinctionē ordinum duo cōcurrunt. scz
gradus nature: et distātia gratie: sed vtrūq; remanebit post
diē iudicij. s; et ordinum distinctio.

Respondeo dicendo: qd distinctio ordinum et hierar-
chiarum celestium potest cōsiderari vel
quātum ad essentialia hierarchie et ordinis: et sic semp erit
qz semper manebūt distincti gradus nature in angelis: et di-
uerse sortis glorie: et etia actiōes hierarchie: qz vnus aliū
illuminabit: purgabit et pficiet: vel q̄tū ad actū psequēte
s; qd mediātib⁹ ordinib⁹ angelorū hoies reducunt in deū:
et q̄tū ad h̄ platū ordinū cessabit cessante statu viatorū.

Et per hoc patet responsio ad p̄mū: qz scdm hoc vlti-
mū itelligitur auctoritas. ¶ Ad scōz di-
cendum: qd actus eēntialis ordinū est pncipalr in receptio-
ne diuini luminis: et cōsequēter in transfusione eiusdem in
inferiores: sed qd hoc ordinetur ad reductionē hoium viato-
rum accidit ipis ordinibus. vnde cessante statu vie nō opz
qd cesset distinctio ordinum: nihilominus tamē remanebit
modus recipiēdi diuinum lumē pportio natum statui via-
torum reducēdorū si essent. ¶ Ad tertiu dicēdū: qd actio
corporum que est per motū tollitur: quia motus cessabit
et omnis imperfectio euacuabitur: s; actio que est sine mo-
tu manebit. semper enim sol illuminabit inferiores acries:
ita etia et actiōes hierarchie que sine motu sunt post diē
iudicij remanebūt. Per hoc ēt patet responsio ad quartū:
qz si nō sit illuminatio et purgatio ordinata ad quorundam
nouorum cognitionē per modū pfectus: et motus cuiusdā
erunt tamē cōtinuatio illuminatiōis s; qd inferiores in lu-
mine superiorū rationes secretorum diuinorū cognoscent.

¶ Expositio textus.

Scit enim Ysaías ex persona angelo-
rum rē. Vanc questionē
Dionysius dicit esse superiorum angelorū ex-
pectantium ab ipso xpo illuminari de secretis
mysterijs sue incarnationis: nō tamē ipsi christo
questionē proponunt: sed sibi inuicem ad signādū reuerē-
tiā eorū ad xpm: sicut discipuli mutuo disputātes determi-
nationē magistri expectāt. (Quid ē qd ibi nesciāt rē.) hoc
sicut dicit magister potest itelligi de his que ad beatitudi-
nē p̄tinēt. vel etiā qz nihil est ad cuius cognitionē mediū
illud nō sufficit. s; diuina eēntia. vñ nō est ex defectu ei⁹ vt ali-
quid lateat ipsaz vidēt: s; ex defectu vidētis q ipsam pfe-
cte nō cōprehēdit. q̄to autē intellectus vidētis perspicacior
est tāto plura in ipsa videt. ad altiorē autē pspicacitatis gra-
dū nō nisi dono ipsius dei visi ascēdit: qd qdē nō cōicat ne-
cessitate sed volūtate: et ideo dicit illud speculum volunta-
rium esse vt in se hoc solum qd vult ostendat.

Distin. XII.

42

¶ Post cōsiderationē de angelis habitam agit
de aliarum rerum creatione: et precipue de ope-
rum sex dierū distinctione. **Distin. XII.**

Ec de angelice nāe pditione dicta
sufficiant. Nūc superest de aliarū
quoq; rerū creatiōe ac precipue de
operū sex dierū distinctiōe nōnulla
in mediū pferre. Cū dens in sapia
sua angelicos cōdidit spūs: alia ēt
creauit: sicut ostēdit supra memorata scriptura
Gen. que dicit: in p̄ncipio deū creasse celū. i. an-
gelos: et terrā. s. mām quattuor eltorū ad huc
confusaz et iformē: q̄a grecis dicta est chaos: et
hec fuit ante oēm diē. Deinde elta distingit: et p-
prias atq; distinctas spēs singulis rebus s; ge-
nus suū dedit: que nō sūt vt qbusdā scōz patrū
placuit: s; per intervalla temporū ad sex volumi-
na dierum vt alijs visum est formauit.

¶ Qz sancti tractatores vident super hoc q̄si ad-
uersa tradidisse: alijs dicētib⁹ omnia simul fa-
cta in materia et forma: alijs p intervalla tēporū.

Quidā nanq; sanctorū patrū q̄ vba dei
atq; archana excellēter scrutati sunt:
sup hoc quasi aduersa scripsisse vidē-
tur. Alij qdē tradiderūt oia simul in
materia et forma fuisse creata: qd Augu. sensis-
se videt. Alij vero hoc magis probauerunt atq;
asseruerūt: vt primū materia rudis atq; iformis
quattuor eltorū cōmixtiōe atq; cōfusiōe te-
nens: creata sit. Postmodū vero per intervalla
sex dierū ex illa materia rerū corporalū genera
sint formata s; spēs proprias. Quā s; s; Gre-
gorius Hieronymus: Beda: aliq; plures cō-
mendant ac preferunt. Que quidem etiam scri-
pture geneleos: vnde prima huius rei cognitio
ad nos manauit: magis pgruere videtur.

¶ Quomodo per intervalla temporis res corpo-
rales condite sunt.

Ecū hāc itaq; traditionē ordinem
atq; modū creatiōis formationisq; re-
rū ispiciamus sicut supra memoratū
est. In p̄ncipio creauit de⁹ celū. i. au-
gelicā naturā: s; adhuc iformē vt qbusdā placz.
et terrā. i. illā cōfusaz materiā quattuor eltorū
quā nomine terre: vt ait Aug. ptra manicheos:
iō appellauit Moyses: qz terra iter oia elta mi-
nus ē spectosa. Et illa inanis erat et incōposita
pp oīz eltorū cōmixtiōez. Eadē ēt vocat aby-
sus dicēs. Et tenebre erāt sup faciē abyssi: qz cō-
fusa erat et cōmixta: spē distincta carēs. Eadē ēt
materia iformis deā est aq sup quā serebat spi-
ritus

f z

Distin. XII.

ritus domini: sicut superius fabricandis reb⁹ volū-
tas artificis: q² subiacebat bone volūtatī creatō-
ris: q² formādū pficiendūq² ichoauerat: qui sic
dominus et cōditor p̄ceerat fluitatī et cōfūse ma-
terie: vt distingueret p̄ spēs varias quādo veller
et sicut veller. Nec iō dicta est aqua: q² oīa que ī
terra nascunt^r siue aīalia siue arbores vel herbe
et similia: ab humore icipiūt formari atq² nutri-
ri. His oībus vocabulis vocata est illa īformis
materia: vt res ignota notis vocabulis īfīnua-
ret īperitiorib⁹ et nō vno tñi. Nā si vno tñi signi-
ficaretur vocabulo: hoc eē putauerūt q² cōfūse-
uerāt hoīes in illo vocabulo ītelligere. Sub his
ergo noībus significata ē materia illa īnuīsa et ī-
formis: q̄ nulla spē cerni aut tractari poterat. i.
noīb⁹ visibilib⁹ rez que īde future erāt p̄ īfirmi-
tatē paruulor⁹: q̄ min⁹ idonei sunt īvisibilia com-
prehēdere. Et tūc erāt tenebre. i. lucis absentia.
Nō enī tenebre aliqd sunt: s³ īp̄a lucis absentia.
Sicut silentiū nō aliqua res ē: sed vbi son⁹ nō
est: silētiū dī. Et nuditas nō aliqua res est: s³ ī
corpe vbi tegumētū nō ē: nuditas dī: sicut et ī-
anitas nō est aliqd: s³ īanis dī esse locus vbi nō
est corpus: et inanitas absentia corporis.

Quo sensu tenebre dicant^r nō esse aliqd: et quo
dicantur esse aliquid.

Attēde q² hic Aug. tenebras dicit nō eē
aliquid: cūq² alibi tenebre iter creaturas
ponant^r que bñdicūt dñm. vñ dī. Bñ-
dicite lux et tenebre dño. Jōq² sciendū
est tenebras diuersis modis accipi. i. vel pro lu-
cis absentia qual^r supra accepit Aug. iuxta quā
acceptiōe nō sunt aliquid: vel pro aere obscu-
rato siue aeris obscura q̄litate: et s³ hoc aliq² res
creata sūt. Jō g² dīc tenebras tūc fuisse sup facie
abyssi: q² nōdū erat lux. Que si eēt sup̄er et su-
perfundere. S³ nōdū lucis gratia opus suū dñs
venustauerat: que postea primo die facta est.

Quo hic cōsiderāda sunt q̄re illa materia con-
fusa sit dicta īformis. et vbi adesse prodijt quā-
tumq² in altitudinē ascenderit.

Equa priusq² tractem⁹ duo nobis dis-
cutiēda occurrūt. Primū q̄re illa mate-
ria p̄fusa īformis dicat^r. an q² oī forma
caruerit. an p̄pter aliud. Scđo vbi ad
eē p̄dierit: et q̄tū in altū ascēderit. Ad illud x̄o
q² primo positiū ē breuiter rñdentes: dicim⁹ illā
primā materiā nō iō dictā fore īformē: q² nullā
formā oīo habuit: q² nō aliqd corporeū tale exi-
stere pōt: q² nullā hēat formā: s³ iō nō absurde ī-
formē appellari posse dicim⁹: q² ī cōfusiōe et p̄-
mixtiōe qdā subsistēs: nōdū pulchram aprāq² et

distinctā receperat formā: qualē mō cernimus.
facta ē g² illa materia ī forma cōfusiōis ante for-
mā dispōnis. In forma cōfusiōis pri⁹ oīa corpa-
lia material^r sūt et semel sūt creata postmodū ve-
ro ī forma dispōnis sex dieb⁹ sunt ordiata. Ec-
ce absolutū est q² primo ī discūssiōe p̄positū
fuit. i. q̄re illa materia dicatur īformis.

Hic ad id q² scđo querebat^r responder.

Nunc sup̄est q² scđo p̄ponebat^r expli-
care. vbi. i. illa mā substituerit: et q̄tū
ī altitudinē porrigebat^r. Ad q² nū te-
mere asserētes dicim⁹: q² illa prima re-
rū oīūz moles q̄n creata ē: ibidē ad esse vī p̄dij-
se vbi nūc formata subsistit. Eratq² tūc b̄lētū
ī vno loco eodēq² medio subsidēs: ceteris ī vna
p̄fusiōe p̄mixtis: eisdēq² circūquaq² ī modū cu-
iusdā nebule oppāsis: ita obuolutū erat: vt ap-
parere nō possit q² fuit. Illa vero tria ī vna p̄-
mixtiōe p̄fusa circūquaq² suspēsa: eousq² ī altū
porrigebant^r quousq² nūc sūmitas corporee na-
ture pringit: et sicut qbusdā vī vltra locū firma-
mētī extēdebat illa moles q̄ īferiori p̄te spissior
atq² grossior erat. In sup̄iori vero rarior et leni-
or atq² subtilior existebat. De q̄ rariori suba pu-
tāt qdē fuisse aq² q̄ sup firmamētū eē dñr. Tal^r
fuit mundi facies ī principio priusq² reciperet
formam vel dispositionem.

Cōstēsō q̄lis fuit mūdi facies ī ip̄o primordio
īcipit p̄sequi operū sex dierū distinctiōes.

Nunc sup̄est vt dispōnē illā q̄l^r p̄fecta
sit ordie p̄sequimur. Sex dieb⁹ sicut do-
cet scriptura Genesis: distinguit de⁹ et
ī formas redegit p̄prias cuncta q̄ sūt
māliter fecerat: p̄fecitq² op⁹ suū die sexto: et sic
deinde die septimo regēuit ab oī ope. i. cessauit
nouā creaturā facere. S³ n. dieb⁹ sex rez gene-
ra distinxit: nihilq² postea fecit q² ī aliquo illorū
nō p̄tineat. Op̄at^r ē tñ postea sic x̄itas ī euāge-
lio ait. P̄ me op̄at^r vsq² nūc: et ego opor illud.
De quatuor modis diuine operationis.

Quatuor. n. modis: vt ait Alcuin⁹ sup
genesis op̄at^r dñs. primo ī x̄bo oīa dis-
ponēdo. scđo ī mā īformi q̄tuor elto-
rū de nihilo eaz creādo. Tñ q̄ viuūt ī
eternū creauit oīa sūt. oīa. i. eltra. vel oīa corpa
māliter sūt creauit. Tercio per opera sex dierū
varias distinxit creaturas. Quarto ex primor-
dialibus seminibus non īcognite oriunt^r nature
sed note sepius reformant^r ne pereant.

Diuisio textus.

In parte p̄cedēti determinauit mag⁹ de
nā pure corpali q̄tūz p̄tinet ad
theologi cōsideratōes. i. s̄m q² a deo ī opib⁹. vi.

Oieru pmitus istituta est. diuidit aut in ptes tres. In pma determinat istitutione corpalis nae qstum ad op' creatio- nis. In 2ª qstū ad opus distinctiois. 13. di. ibi. (Hierarchia rū distinctiois opatio 2^a.) In tertia qstū ad opus ornatū. 15. distin. ibi. (Sequit. Dixit dñs fiat lumina.) Prima in duas. In pma determinat de ope creationis fm se. In scda per pparationē ad alia opa. ibi. (Nūc supēst vt dispōnez il lam 2^a.) Pzia in duas. In pma ponit diuersas opiones de ope creatiois. In scda sequitur ppositū fm alterā illaz ibi. (Scdm hāc itaqz traditionē 2^a.) (Circa pmiū duo facit. Primo dicit de quo est itētiō: 7 tagit opinionū diuersitatē. Scdo explicat eas. ibi. (Quidā nāqz sanctorū 2^a.) (Scdm hāc vtiqz 2^a.) Dic plegitur op' creatiois fm alteraz dicta- rū opinionū. Et circa h' duo facit. Primo manifestat crea- tionē mae pmo create qstū ad nomē qd in scripturis noia- tur. Scdo qstū ad ipsius pditionē ibi. (De qua pūqz tra- ctemus 2^a.) (Circa pmiū duo facit. Primo manifestat p- positū. Scdo dubitationē excludit ibi. (Attende qz hoc di- cit Augustinus 2^a.) (De q' pūqz tractemus 2^a.) Dic ostē- dit mae pmo create cōditionē: 7 pmo qstū ad formā. scdo qstū ad locū. ibi. (Qz scdo pponebat 2^a.) (Sicut supēst vt dispōnē 2^a.) Dic determinat de ope creatiois p pparatio- nē ad alia opa. 7 circa hoc duo facit. Pzio ponit operis vni- uersalitātē. Scdo ponit dinorū opey distinctionē ibi. (Qua- tuor eniz modis 2^a.) (Questio. I.

Circa partem istā qnqz qrunf. Pzio vtrū oīuz corpaliū sit vna mā. 2^a vtrū oīa corpa sint sil' creata in spe- ciebus suis distincta. Tercio si sil' distinctioez receperūt quomō accipiēdi sunt dies q in pnci- pio Bēn. numerant. Quarto si nō sil' distincta sunt qualis fuit illa in formis materia. Quinto de numero quatuor coeuentum.

Utrū oīum corporalium sit eadē materia. I.

Primum sic pcedit. Vides q oīum corpaliū sit mā vna. quo- rūcūqz enī est forma vni⁹ rōnis eoz est vna ma- teria cōis: eo q ppius actus in ppiā potentia sit vt dicit pbs: sed forma corporeitatis est vni⁹ rōnis in oībus corporibus. g videt q vna mā sit supiorū 7 iferiorū corpoz. (P. i lra dī: q ex mā iformi pmo creata oīa corpa in formas distinctas formata sunt p op' distin- ctiois 7 ornat'. g oīum corpoz est vna mā. (P. quozūcūqz est resolo actu vel intellectū in vniū 7 idē: sic i subm pmiū eoz est mā vna: 13 oīa corpa sunt h' g 2^a. p bō mae. illud in quo stat vltima resolo oīum ē simplex mā sine aliq forma: qz qdū iuenit aliq forma in mā ptingit vltērius resoluē- re: 13 in mā q est sine oī forma non est aliq diuersitas: qz pnci- piū distinctiois mae est ex pte forme. g oīuz corpoz reso- lutio stat in vno vltimo. (P. pbs in pmo phy. vna tñ ma- teriā pmiā ponit. cū g in illo li: de mobili in cōi determine- tur: videt q oīum corpoz mobiliū sit vna mā. (P. fm pmi in scdo meta. necesse est imaginari mām in re mota. g quēcūqz pueniūt in aliquo motu: vident in mā conuenire: sed loci mutatio cōmunis est supioribus 7 iferiorib' corpo- ribus. ergo 7 materia.

Sed contra quozūcūqz nō est vna potētia nec vna mā: qz sic forma est act': ita mā est po- tētia: 13 corpoz iferiorū 7 supiorū nō est potētia eadē: qz fm pmi in. ii. meta. 7 in. s. in iferioribus est potētia ad esse: sed in supiorib' tñ ad vbi. g videt q nō eoz tñ sit vna mā. (P. in quocūqz iuenit aliqd opz iuenire illud a quo nun- qz separat: 13 mā pmiā q est in iferioribus nunqz separat a pūatiōe forme: qz quādocūqz est sub forma vna adiungit sibi pūatio forme alteri'. pūatio aut adiūcta materie iduē-

corruptibilitatē. g vī q materia p' iferiorū corpoz nō inue- niat i corpi⁹ celestib' p suā naturā corruptibilibus.

Respondeo dōm: q sup hoc iuenit duplex phoz opi- nio: qru vtraz sectatores hz. Quicē. eniz videt ponere vna materiā eē oīuz corpoz argumētū ex ra- tiōe corporeitatis assumēs: q cū sit vni⁹ rōnis vna sibi ma- teria debet. hāc aut pōnez pme. iprobare itēdit in pñ: ce. 7 mū. 7 in plurib' alyz locis: ex eo q cū materia qstū in se est sit in potētia ad oēs formas: nec possit eē sub plurib' sil'. o3 q fm q est sub vna iueniat in potētia ad alias. nulla autē potētia passiua iuenit in natura cui nō rīdeat aliq potētia actiua potēs eā in actu reducere: als talis potentia frustra eēt. vñ cū nō iueniat aliq potētia naturalis actiua q subaz celi in actu alterius forme reducat: qz nō hz. Pziūm: sic mo- tus ostēdit: qz motui naturali ei'. f. circulari nō est aliqd cō- trariū: vt dī in pmo ce. 7 mū. o3 q in ipso nihil inueniat de materia pma iferiorū corpoz: nec pōt dici q materia put est sub forma celi tota potētia terminet: ita q nihil rema- neat in eadē potētia ad aliā formā: nō enī terminat poten- tia nisi p adeptioez forme ad quā erat in potētia. vñ cū ma- teria pma fm se p' siderata sit in potētia ad oēs formas na- turales nō poterit tota ei' potētia terminari nisi p adeptio- nē oīum formarū. Nō. n. vna forma recepta in materia ēt si sit nobilior 7 magis pfecta tollit potētiā ad formā aliaz min⁹ nobilē. mā enī sub forma ignis exis ad huc remanet i potētia ad formā terre. vñ 7 si forma celi sit nobilissima: nihilomin' tñ recepta in materia pma nō terminabit totā potētiā ei' nisi sil' cū ipsa recipiant oēs alie forme: qd est i- possibile. Et pterea si poneret q forma celi p suaz pfectio- nē totā materie potētiā terminaret: ad huc oporteret q ma- teria stans sub forma elari eēt in potētia ad formas celi: 7 reducere in actu p actionē vītutis celestis: 7 ita celū. eēt ge- nerabile 7 corruptibile: 7 iō ipse vult q nullo mō in materia pueniat supiora 7 iferiora corpa. 7 h' vī. pbabilius 7 magis psonū dictis pbi. Nec dico sic qdā dicit q pueniūt in ma- teria si sumat p fundamēto. pmo qd nec est albū nec est ni- grū: vt dī in pmo meta. 13 differūt in materia fm q mate- ria determinat p motū. diuersitas enī motus est signū di- uersitatis materie 7 nō cā: 13 ecōuerso: qz mot' ē act' exnt in potētia. vñ o3 q vbi iuenit vna materia p eētiā iuenia- tur pō respū ei' dē mot' 13 q materia ē in pō ad plura.

Ad primū g dōm: q corporeitas 13 itētiōez logi- cā vniūce in oībus corpi⁹ iuenit: sed fm eē p' siderata nō pōt esse vni⁹ rōis in re corruptibili 7 i- corruptibili: qz nō sil' se habēt in potētia eēdi: cū vnu sit pole ad eē 7 ad nō eē: 7 alterū nō: 7 p modū istuz diē pbs in io. meta. q de corruptibili 7 incorruptibili nihil cōe dī: nisi cōitate nois: 7 p hoc pme. ibidē hāc rōnē soluit. (Ad scdū dōm: q sic oēs res. put mō sunt in suo plemēto dñr vnus mūdus vel vniū vniuersus: ita ēt put erāt iformes ex defe- ctu vltimi pplemēti dicebant vna materia iformis: nō qdē p p' tinitatē tāqz oīa ex vna mā nūero facta sint. (Ad 3^m dōm: q fm Aliic. nō ē querenda dñā p aliquos act': nisi in illis q in vna potētia pueniūt. spēs enī q pueniūt in vna po- tētia generis distinguunt specificis dñtys: 13 ipse dñe que nō pueniūt in genere: sic q gen' sit pars eētie eaz: scipis distinguunt. silr ēt gñā gñalissima nō diuidunt aliqb' dif- ferēty: 13 scipis. Silr ēt pposita q conueniūt in mā distin- guunt p formas diuersas: 13 diuerse mae scipis distinguūt fm analogiā ad diuersos act': put in eis diuerfa rō pas- sibilitatis iuenit. (Ad qrtū dōm: q pbs in li: phy. nōduz pbauerat eē gntā eētiā: qd in pncipio ce. 7 mūdi demon- strat. 7 iō in li: phy. nihil determinat de his q sunt pzia il- li eētie: pp qd ēt tractatū d' ifinito replicat: vt cōmētator in pmo ce. 7 mū. recitat. (Ad gntū dōm: q sicut in pmo

Distin. XII.

de gene. dñ materia est immediate subm gnōnis et corruptio-
nis. alioz autē motuū p pñs et posterī. tanto plus quāto il-
lud fm qd est mutatio maiorē pfectionē motus presuppo-
nit. et ideo in illis tñ est vnitas materie pñe que i gnōne et
corruptiōe cōueniunt. et per psequēs etiā illa que cōueniūt
tribus motibus. scilicet augmēto et diminutiōe et alteratiōe s3 q
augmētuz et diminutio nō est sine generatōe et corruptiōe:
que etiā alteratiōis terminus est. sed loci mutatio vt in. 8.
pñs. pbatur est maxime pfecta: qz nihil variat de eo qd
est itaneū rei. vnde subm huius motus est ens cōpletuz in
esse pñs et in oibz pperatibus itaneis rei. et talis motus
cōuenit corpori celesti: et iō mā eius est sicut subm cōpletuz
in istis inferioribus: vt dicit pñs. in lib. de suba orbis. vnde
remouet cōitas materie fm analogiam tantū.

Utrū oia sint creata sñ et distincta spēs.

II.

Secundus sic pceditur. Videtur q
oia sint simul creata: et di-
stincta p species. Primo per hoc qd habet eccle-
siastici. is. Qui viuit in eternū creauit oia simul
C. p. magl distat spūalis et corporalis creatura.
qz due corporales: s3 spūalis et corporalis simul facta eē
ponunt. ergo multo fortius omnes corporales. C. p. vt. di-
citur Deutro. 32. dei perfecta sunt opera: nec potest esse rō:
quare perfectio ad tempus differtur quā creatura p se con-
sequi nō poterat: nec ab alio: nisi a deo: cū g creatura fm su-
as pfectiōes in species distinguantur. videt q a pñcio
sub distinctiōe spūrum creata sint omnia. C. p. opus crea-
tionis diuinā potētā manifestat: s3 potētā agētis minus
demonstrat effectus successiue ppletus q subito in sua per-
fectiōe pducit. ergo videt q a pñcio omnia simul distin-
cta creata sint. C. p. cōstat q deus totum opus vnius diei
in vno momēto pduxit. g videtur ridiculū dicere q in to-
to die ab operādo cessauerit vsqz ad pñcipiū alterius diei:
quasi ex opere lassatus. g videtur q nō per successiōes die-
rum creature distincte sint. s3 a pñcio creatiōis. C. p. par-
tes vniuersi depēdent adinuicē: et pñcipue inferiores a supio-
ribus: s3 eoz que dependent adinuicē vñ nō est sine alte-
ro. g videtur iconueniēter dici q pñmo fuerit aqua et terra:
et postmodū stelle facte sint.

Sed contra. Augustinus dicit super Genesim. ii. q
maior est huius scripture auctoritas q
habetur in pñcio Genes. qz omnis humani igeny perspi-
citas: s3 ibi scriptum est p senariū dierū creaturas distin-
ctas esse. g videt q ita neciū sit ponere. C. p. natura imi-
tatur operationē creatoris: s3 operatiōe naturali est proces-
sus de imperfecto ad perfectū. g videt qd etiā in operatio-
ne creatoris. et ita videtur q nō omnia simul distincta sint
in ipso creationis pñcio.

Respondeo dicendo: q que ad finē pñent dupl-
r distinguunt. quedā enī sunt per se de
substātia fidei: vt deū esse trinum et vñ: et h3. in qbus nulli
licet aliter opinari. Unde apostolus ad Gala. pñmo dicit. q
si angelus dei aliter euāgelizauerit q ipse docuerat anathe-
ma sit. Quedā vero per accidēs tñ in qstūm. s. in scriptura
tradunt quā fides supponit: spiritu sancto dictate pmulga-
tam esse: que qdem ignorari sine piculo possunt ab his que
scripturas scire nō tenent. s. multa hystorialis: et i his etiā
sancti diuersa senserūt scripturā dīnam diuersimode expo-
nētes. Sic ergo circa mūdi pñcipiū aliquid ē qd ad substā-
tiam fidei pertinet. s. mūdū icēpisse creatuz et hoc oēs san-
cti cōcorditer dicūt: quo autē modo et ordine factus sit nō
pertinet ad fidē nisi per accidēs: in qstūm in scriptura tradi-
tur: cuius veritatē diuersa expositiōe sancti saluātes diuer-
sa tradiderūt. Augustinus enī vult in ipso creatiōis pñci-
pio qdā rea p species suas distinctas fuisse in natura ppa:

Questio I.

vt elemēta corpora celestia: et substācias spūales. Alia vero
in rōnibus seminalibz tñ: vt aialia: plātas: et hoies. que oia
postmodū in naturis pñs pducta sunt in illo opere quo
post senariū illoz dierum deus nām pñs cōditaz admini-
strat. de quo opere. Jo. 5. dicit. Pater meus vsqz modo ope-
ratur: et ego operor nec in distinctiōe rez attendēdum esse
ordinē tēporis: s3 nature et doctrine: nature sicut sonus pre-
cedit cantū natura: s3 nō tēpore: et ita que nāliter pñs sunt
pñs facta memorātur: sicut terra pñs qz aialia: et aqua pñs
qz pisces. et sic de alijs. doctrine vero ordie: sic pñs in docenti-
bus geometriam: quīs enī partes figure sine ordie temp-
ris figuram cōstituāt tamē geometria docet cōstitutiones
fieri pñs lineā post lineam. et hoc fuit exemplū. Pla-
tonis: vt dñ in pñcio ce. et mūdi. Ita etiā et Adoyles rudē
populū de creatiōe mūdi istruēs per partes diuisit que sñ
facta sunt. Gregorius vero et alij sancti ponunt ordinē tem-
poris in distinctiōe rerū seruatum. et hoc qdē positio est cō-
munior et magis cōsona videt littere qstūm ad sufficiēs: s3
pñs est rōnabilior: et magis ab irrisiōe ifideliz sacram scri-
pturam defendēs: quod valde obseruādū docet Augusti-
nus super Genesim libro pñmo: vt sic scripture exponantur
q ab ifidelibus nō irrideantur. et hec opinio plus mihi pla-
cet. tamē vtrāqz sustinendo ad oia argumenta rōdēdū est.

Ad primum ergo dñs est: q fm Gregoriū dicunt
oia simul creata per subam materie
et nō per spēm forme vel etiā in sui similitudine: sic aia ra-
tionalis que angelis sñs ē nō ex materia pñgāda. C. Ad
scdōm dñm: q corporalia oia cōcant in materia siue sit vna
siue plures: et q materia nō pcedit compositum: ideo vt or-
do temporis ordinē nature respōderet: pñs facta est mate-
ria corporalis: et deinde p formas distincta nō autē corporalis
natura ex spūali pducitur. vt sicut ex materia vel sicut
ex efficiēte: et ideo nō est similis ratio. C. Ad tertium dñm:
q sicut creatura nō h3 esse ex se ita nec pfectiōes: et ideo ad
vtrumqz ostēdēdū voluit: vt creatura pñs uō esset et post-
modū esset. et similr pñs esset imperfecta et postmodū per-
fecta. C. Ad qrtū dñs: q in creatiōe nō tñ debet ostēdi po-
tētie vñs: sed etiā sapie ordo vt que pñs natura sunt pñs
etiā istituant. C. Ad qntū dñm: q ad ostēdēdū diuersam
distinctiōem naturā voluit deus: vt vñcuiqz rez distinctiōi
dies vñs respōderet: et nō ex aliqua necessitate vel lassitu-
dine agētis. C. Ad sextū dñm: q nō est eadē natura rei iā
pfecte et put est in suo fieri. Et ideo qñs natura mūdi cō-
pleti hoc exigit vt oēs partes eēntiales vñuersi sint siml:
potuit tamē aliter esse ab ipsa mūdi factiōe: sic in hoie per-
fecto nō potest cor eē sine alyis partibus: et tamē in forma-
tiōe embryonis cor ante oia mēbra generatur. C. Ad septi-
mū dñm: q auctoritati scripture in nullo derogatur dñi di-
uersimode exponitur: salua tamen fide: qz maiori veritate
eam spiritus sanctus secundauit qz aliquis homo adinue-
nire possit. C. Ad octauū dñm: q hoc est ex imperfectione
creature qd ex ipso imperfecto ad pfectiōem operando venit. q p-
culdubio vltimā pfectionē daret qstūm possit. serua-
ta tamē operis cōditiōe. et ideo nō opz q in hoc diuinū op-
erationi creature sit simile.

Utrum distinctio dierum saluetur fm expositionem au-
gustini.

III.

Tertium sic pcedit. Videtur q fm
expositiōes Augustini die-
rum distinctio nō saluetur. Dies enim noiat qd-
dam tempus: sed in rerum formatione fm Au-
gustinū: nō fuit successio temporis. g nec salua-
ta est distinctio dierum. C. p. cum dies ponat illumiatio-
nem quādam opozet q dies intelligantur. vel fm illumi-
nationem lucis corporalis vel intellectualis. sed nō fm lu-

cem corporalem: qz hoc nō facit dies nisi pluribus reuolu-
tionibus que successione tempoz complentur: nec iterum
fm lucez intellectualis: qz lux intellectualis creata nō ifluit
per modum irradiatiōis ad crationem rerū: sed ratio diei
requirit irradiationem aliquā. ergo videtur qz dies illi nō
cōueniēter assignentur. ¶ In illuminatione spūali non
est iuenire diuersas partes: sed diei assignatur diuerse par-
tes. s. mane et vespere. g. videt qz nō possint itelligi dies illi
fm illuminationē lucis spūalis. ¶ Si dicat qz mane huius
diei est fm cognitiōez rerū in verbo. vespere aut fm cog-
nitiōez rerū in ppria nā. ¶ Cōtra: qz in illo dī res cognosci a
quo similitudo rei accipitur: s. angeli nō habēt rerū cog-
nitiōez per similitudines a rebus acceptas: s. p species a ver-
bo in corpore mente in fluxas. g. tantum in verbo cognoscunt
res creatas: et nō in ppria natura: et sic habēt tantūz mane
nō vespere. ¶ P. vbi cūqz est res: ibi potest cognosci: s. res
creata hz triplex ēē. s. in vbo et in mēte angeli et in ppria na-
tura: qd significat fm Augu. sup. Genes. p. per hoc. qz dixit
fiat. Quantū ad esse rei in verbo factū est. qz ad esse rei
in mēte angeli fecit. qz ad esse rei in ppria nā. g. huius
diei debēt tres partes assignari. ¶ P. sicut glibet dies vfi-
tatus hz vespere et mane. ita et meridiez. g. sicut assignat co-
gnitiō matutina et vespertina ita et meridiana. ¶ P. oēs dies
debēt ēē yniformes: s. pme diei nō assignat mane: qz mae
quod post vespere ponitur nō pōt esse mane a qua incipit
pmus dies sed in qd terminatur. Septima autē dies ponit-
ur habere mane ad quod terminatur sexta dies et nō vespere.
g. nec alijs diebus mane siml et vespere assignari debet.
¶ P. de vespere in mane nō trāsitur nisi p noctez: s. de no-
cte nulla fit mērio. g. in sufficiēter tradit dierū ordo.

Respondeo dōm: qz fm Augustinus illi sex dies sunt
vnus dies sex rerūz distinctionibus fm
quas numerat simul presentatōez: sicut ēē vnū vbi est quo
oia facta sunt. s. dei filius quibz frequēter legat. dixit deus:
et sicut illa opa saluant in oibus sequētibz qz ex eis propa-
gant opatiōez nature: ita etiā illi sex dies manēt in tota suc-
cessiōe tēporis. quomō autē hoc sit vidēdū est. Natura an-
gelica intellectualis est: et lux est et si pprie lux est: opz qz ei
illustratio dies dicatur. Angelica aut nā in pncipio additō-
nis rerū cognitiōez earū accepit: et sic quodāmodo lux in-
tellectus eius rebus creatis presentatōez in qz tūz cogno-
scebantur. vii ipsa cognitiō rerū dies dī: et fm diuersa gene-
ra cognitoz. et ordinē distinguunt: et ordinant dies: vt in pri-
mo die itelligat formatio spiritualis creature per diuersio-
nē ad vbi. In scdo die formatio corporalis creature quan-
tū ad superiōrē partē que firmamētū dicit. In tertia qz tūz
ad inferiōrē partē. terre aque et aeris vicini. In qzta supior
pars. s. firmamentum ornatum. In quinta inferior quātum
ad aere et aquaz. In sexta qz tūz ad terram. Luz autē de-
fit lux plena: et tenebre in eo nō sint vlle. p. Joā. p. cognitio
ipsius dei in se est plena lux: s. qz creatura ex hoc qz ex nibi-
lo est: tenebras possibilitatis et imperfectiōis hz: ideo cog-
nitiō qua creatura cognoscitur tenebris admixta est. pōt aut
cognosci dupl. vel in verbo fm qz exit ab arte diuina. et sic
eius cognitio matutina dicitur: qz sicut mane est finis tene-
brarū: et pncipium lucis. ita creatura a verbo ēē pncipiū lu-
cis sumit postqz pus nō fuerat. cognoscitur etiā put est in
natura ppria existens: et talis cognitio dicitur vespertina.
ppter hoc qz sicut vespere est terminus lucis et tēdit in no-
ctem: ita et creatura in se subsistēs est terminus operatiōis
verbi. quasi facta per verbus: et de se in tenebras defectus
tendēs: nisi vbo portaretur nihilominus hec cognitio dies
dī: qz sicut in comparatiōe ad cognitiōē verbi tenebrosa
est: ita est lux in comparatiōe ad ignoratiā. qz oīno tenebra
est: sicut vita iusto: presens caliginosa dī respectu future

glorie: que tamē lux est in comparatiōe ad vitaz peccatoz:
et sic attenditur. quedam circulario iter mane et vespere s. z
qz angelus seipsū cognoscēs in ppria natura hāc cognitio-
nē rettulit ad verbus: sicut ad finē in quo sequentis operis
cognitiōē sumpsit: sicut in pncipio: et sicut hō mane ē finis
diei precedētis: et pncipium sequētis: et hec qdem expositio
subtilis et congrua est: dummodo lux et dies pprie in spiri-
tualibus dicant: et nō metaphorice. vt Augustinus vult su-
per Genes. 4. aliter enim esset expositio mystica et nō lit-
teralis. Sed qz a pluribus negatur: ideo sustinētes euz Au-
gustino qz omnia sunt sil creata et in species distincta. possu-
mus dicere qz dies accipiuntur fm illustrationē lucis cor-
poralis. ita tamē qz ordo dierum attēdatur. fm ordinē eo-
rū et distinctiōē in que lux corporalis resulget: sicut enim
oīum creaturarū nālium cognitiōē angeli acceperūt. ita
etiā lux in oia corporalia se diffundit: vt Diony. dicit. diuer-
simode in diuersis recepta fm diuersitatem recipientiū: et
ideo sicut Augustinus distinguit sex dies fm pntationē lu-
cis spiritualis: que pmo die facta dī: sex rerū generibus: ita
fm presentatiōē lucis corporalis sex rerū generibus pos-
sunt eodē mō sex dies distingui sine distinctiōe tēpis. Et qz
piodus vnicuiqz rei corporali s. influētiā lucis pfigitur qz
inter duos terminos. cum quelibet virtus corporalis fini-
ta sit. ideo illi termini mane et vespere dicuntur: vltra quos
virtus rei nō extenditur.

Ad primum dōm: qz dies ēē pars tēpis et lucis effe-
ctus distinctio. g. pmoz dierū nō sumi-
tur ex pte tēpis: s. ex parte lucis: s. qz diuersa per lucē decla-
rantur vel qz tū ad cognitiōez angelicā vel qz tū ad influē-
tiā lucis corporalis in diuersa. ¶ Ad scdm dōm: qz lux illa
et corporalis et spiritualis potest itelligi: et si itelligat corpo-
ralis dies distinguetur s. diuersa illuminata: et nō fm illu-
minatiōis tēpus. Si aut itelligatur spiritualis nō est per i-
fluētiā lucis ad res creādas: s. p fulgorem lucis ad res co-
gnosendas. ¶ Ad 3m dōm: qz ptes diei fm lucē spūalē non
sunt fm diuersa cognita: s. fm diuersos modos cognitiōis
eiusdē rei: et sic dies nō sunt successiui: qz angelus in vbo sil
diuersa genera rerū intuetur: ita nec ptes diei vnus: qz sil
videt in vbo creaturas: et in ppria nā. ¶ Ad qrtū dōm: qz nō
dicit cognitio vespertina que est rerū in ppria natura. ex eo
qz ab ipsis rebz spēs sumant p quas cognoscāt. S. qz p spe-
cies: quas a creatiōe receperūt res cognoscunt put in ppria
nā subsistūt. ¶ Ad qntū dōm: qz spēs rez pmo hz ēē in ar-
te diuina qz ēē vbi qd ēē significat cū dī. dixit deus fiat. i. vbi
genuit in quo erat vt fieret. Scdm hz ēē in itelligētia ange-
lica: qd significat in hoc qd dī: factū est p influētiā vbi. Ter-
tiū ēē habēt in rebus qd significat in hō qd dī fecit: et iō ista
triplex distinctio nō ponit in pductiōe lucis spūalis nec i-
formatiōe hois: qz ēē intellectualis ponit: et sic ēē angelus tri-
plicē de rebz cognitiōez hz. s. put in vbo sunt. put i mē-
te eius. et put sunt in ppria nā: quibz aut nūqz cognoscat res
in ppria natura nisi p spēs qz hz apō se. tū differt cognitio qz
cognoscit put sunt i seipso et prout sunt in ppria natura. pōt
enī itellect? ouerti ad spēm quā apud se hz dupl. Aut cōsi-
derādo ipsaz fm qz est ens qdā in itellectu: et sic cognoscit
de ea qd est itelligibile vel vlt vel aliquid hō. aut fm qd ēē
similitudo rei: et sic itellectus cōsideratio nō silit in specie: s.
per spēm trāsīt in rē cuius similitudo est: sicut oculus p spēm
que est in pupilla videt lapidem et est simile de imagine la-
pidea que potest cōsiderari fm: qz est res quedam vel simi-
litudo rei: et ita patet qz due cognitiōes dicte differunt: sed
vtraqz est vespertina: qz etiā ēē ipse itellectus angeli crea-
tura est: et in tenebras defectus tendēs qz tū in se est. ¶ Ad
sextū dōm: qz cognitio meridiana nō pōt ēē cognitio creatu-
re cui defectibilitatis tenebra admixta est: s. cognitio ipsi?

Distin. XII.

dei qui est plena lux. Et ideo in opibus creatiōis merities nō nominatur. ¶ Ad septimum dicēdū: q̄ in p̄ma die s̄m Augustinū formatio narratur ipsius intellectualis nature. cuius cognitio eē eius in p̄pria natura naturalr segtur: et iō sui ipsius cognitionem matutinam nō h̄z: s̄z vespertinam. Similr et septima dies pertinet ad quietē dei in seipso ex oibus opibus que p̄pter se fecit. et hec quies nullo defectu clauditur: et p̄pter hoc i die illa vespere nō noiatur. ¶ Ad octauū dōm: q̄ si angelus cognitioē creature accepta: eam in laudē creatoris nō referret: in ipsa creatura sistēs nox in eo fieret. hoc enim esset puerse frui creatura. hoc autē non cōuenit beatis angelis q̄ p̄ lucem significatur: et ideo in illo dierū senario nox nō cōmemoratur. vel potest dici s̄z aliā viā q̄ mane et vespere ponuntur: q̄ sunt p̄ncipia diei et noctis. ibi autē ostēditur institutio p̄ncipioz nature ex quib⁹ oīa p̄pagata sunt: et iō ponunt extrema relictis medys.

¶ Utrum p̄ma materia fuerit informis. III.

Ad quartū sic p̄cedit. Videt q̄ p̄ma materia informis erat. ¶ la enim materia cōmunis erat oibus elemētis. q̄ ex illa oīa facta sūt: s̄z elemēta nō cōueniūt ni si in materia iformi. ḡ p̄ma mā oīo iformis erat.

¶ Augustinus dicit in lib⁹ cōfessionum ad deū loquēs. Docuisti dñe famulū tuū q̄ p̄usq̄ ista faceres si aliqd erat nec species nec color et. nec tamē oīo nihil erat: q̄ iformitas quedā erat. ḡ p̄ma mā oīo forma carebat. ¶ Si illa mā formam aliquā habebat: aut habebat formā corporis mixti: aut corporis simplicis: s̄z nō corporis mixti: q̄ sic eēt mixtū p̄us corporibus simplicibus qd eēt cōsonū pōt Ana p̄agore. ḡ oīz q̄ haberet formā corporis simplicis: et sic redibit opinio antiquoz nāliuz: q̄ ponebāt vñū elemētū oīum vel ignē vel aquā vel aerē. ¶ Si dicat q̄ non habebat aliquā harū formaz: s̄z aliam. ¶ Cōtra. omne qd generat: generat ex suo cōtrario: s̄z ex ista p̄ma mā existēte sub forma corporali facta sunt elemēta. ḡ opz q̄ habuerit cōtrarietatem ad elemēta que ex ea facta sunt: s̄z cōtrarietas p̄moxū corporz nō pōt extēdi vltra quaternariū numex: vt in scōo de gnōne p̄batur. ḡ oportuit mām illam eē sub forma aliquius q̄tuor elemētoz: si fuit sub forma aliqua corporali: et ita vñū trñ eēt elemētū p̄mū: qd ip̄obat p̄hs. oportuit ḡ q̄ materia illa oīo fuerit iformis.

Sed contra oē eē est a forma. si ḡ mā p̄ma fuit ante rep̄ distinctioez: opz q̄ formā aliquā habuerit. ¶ Si sicut se h̄z corpus nāle ad diuersas figuras ita se h̄z mā p̄ma ad formas substāciales: s̄z impossibile est eē aliquod corpus absq̄ oī figura. ergo impossibile est esse mām absq̄ omni forma.

Respondeo dōm q̄ materia p̄ma d̄r duplr. vel ita q̄ p̄mū importet ordinē nature: vñ ita q̄ importet ordinē temporis s̄m q̄ importat ordinē nature materia p̄ma est illud in quo vltimo stat resolutio corporū nālium: qd opz esse absq̄ oī forma: q̄ omne subiectū qd h̄z formā est diuisibile i formas et subm forme: et ideo q̄ oīs cognitio est per formā: hec mā p̄ma est scibilis: vt dicit p̄hs in p̄mo physc. s̄m analogiā trñ: put dicimus illd eē mām p̄mā: qd ita se h̄z ad oīa corpora: sicut se h̄z lignū ad lectum: et q̄uis mā p̄ma sic accepta nō habeat aliquā formā partē eēntie sue: nunq̄ tamen diuidit ab oī forma: vt p̄bat Auic. in sua metaphisica: imo quādo amittit vnam formā acquirit aliam s̄m q̄ corruptio vnius est generatio alterius. et iō materia p̄ma sic accepta nō potuit eē duratiōe ante corpora ex ea formata. Alio mō d̄r mā p̄ma s̄m q̄ p̄mū importat ordinē tēporis: illud. s̄z qd duratiōe p̄cessit ordinatā dispositionē partū mūdi: q̄tis nūc cernit s̄m eos qui ponūt mundum nō semper fuisse: nec a p̄ncipio creatiōis omnia distin

Questio I.

cta fore: et sic accipiendo primam materiam: oportuit eam habere aliquam formam. Sed circa hoc antiqui philoſophi diuersificati sunt. quidam enīz posuerunt eam esse totam sub vna forma: ponētes vnum elementorum omnium p̄mam mām eē vel aliquid iter ea. et ex isto oīa generari cōstituunt densitate et raritate. ¶ Alij vero posuerūt eas sub pluribus formis: nō tamē ordinatis adinuicē: s̄z quadā confusiōe permixtis que creatoris operatiōe ad ordinē et distinctionē reducte sunt: et h̄ tr̄ diuersimode posuerunt: vt p̄hs narrat: qd ad presens nō p̄tinet. et hec oēs positiones a philoſopho sufficiēter ip̄obate sunt. ¶ Ad dēni etiā in has duas vias diuiduntur. quidam enim ponūt materiam illam p̄mam totam sub vna forma creataz: sed ne in antiquū errorem labi videant: ponūt illam formā nō esse vñū quatuor elemētoz: sed aliquid qd se h̄z in viā ad eas: vt imperfectum ad p̄fectū: sicut forma embryonis se h̄z ad aīal p̄lerū: sed hoc nō potest similr dici in elemētis: q̄ s̄m cōmētorē in iō metaphysice. prima habilitas que est in materia est ad formā elemēti. vnde nō inuenitur aliqua forma media inter materiam p̄mam et formas elemēti: sicut inueniuntur multa media iter materiam p̄mam et formas aīales: quarū vna alteri succedit quousq̄ ad vltimam p̄fectionē veniāt: intermedys multis generatiōibus et corruptiōibus: vt Auic. dicit. ¶ Et preterea cum tunc naturalia p̄ncipia instituta fuerint: oportet etiā nūc in naturali elemētoz generatio ne aduētere aliam formam ante formā elemēti: qd est cōtra sensum: nisi forte dicatur s̄m positionē libzi. fontis vite: esse vñā p̄mā formā: et sic in mā p̄mo iductam fore formas corporales cōmunē: et postmodū formas sp̄ales distinctas. S̄z hāc positionē Auic. improbat: q̄ omnis forma substācialis dat eē completum in genere sube. quicqd autē aduenit postq̄ res est in actu est accidēs. est enī in subd qd dicit ens in se completū. vñ oportet oēs alias formas nāles eē accidētia: et sic rediret antiqu⁹ error: q̄ gnātiō eēt idē qd alteratio. vñ ipse vult q̄ ab eadē forma per essentia: ignis sit ignis et corpus et substātia. et ideo tenēdo viāz alioz sanctorum: qui ponunt successionem in operibus sex dierū: videtur mihi dicēdū q̄ p̄ma materia fuit creata sub pluribus formis substācialibus: et q̄ oēs forme substāciales partium essentialiū mūdi in p̄ncipio creatiōis p̄ducte sunt. et hoc sacra scriptura ostendit que celum terram et aquam in p̄ncipio cōmemorat. et hoc etiam magister dicere videtur ponens in illa iformi mā hoc terreum elemētū in medio cōfiteri: et aquas rariores fuisse in modū nebulę supra extensas: s̄z dico q̄ virtutes actiue et passiue nōdū in p̄ncipio partibus mūdi collate fuerāt. s̄m quas postmodū distingui et ordinari dicūtur. et hoc eē possibile p̄z si sustinere volumus opinionem Auicē. qui ponit elemēta in mixto remanere s̄m formas substāciales q̄tum ad p̄imum eē. trāsmutari autē q̄tum ad 2^m: scilicet quantum ad qualitates actiuas et passiuas: est enim mixtio miscibilium alteratoz vñio. vnde possibile est materiaz esse sub forma substāciali sine hoc q̄ habeat qualitates actiuas et passiuas in sui completēto. et sic cū eē p̄mū nāl̄ p̄cedat eē 2^m: exp̄ssus ē ordo nāe i successiōe t̄pis. duz res p̄us fiunt i esse p̄mo q̄ p̄ficiant i esse scōo.

Ad primum ḡ dōm: q̄ illa materia p̄ma q̄ vna nūmero est in oibus elementis vt pars essentie eoz: est oīo informis in sua eēntia cōsiderata: sed hoc nō potuit elemēta duratiōe p̄cedere. vñ illa materia q̄ duratiōe p̄cessit corporalis fuit nō vna p̄ vnitatē eēntie: sed per similitudinem iformitatis quātūz ad formas secūdas. ¶ Ad scōm dicēdū: q̄ cū Augustinus nō ponat ordinē duratiōis sed nature tātum: s̄m ip̄m oportet dicere q̄ materia p̄ma est omnino iformis. qd nō potest esse s̄m alioz positionē sanctorū. ¶ Ad tertiū dicēdū: q̄ nō habebat

formam vnam: sed plures: non quidem formas corporum mixtorum: quia he consequuntur virtutes actiuas et passiuas principiorum mundi: ex quibus essentialiter integritas. Et per hoc patet responsio ad quartum.

¶ Utz quatuor coeua pueniēter assignant.

V.

Quintus sic pcedit. vñ q icōueniēter assignent quatuor coeua. f. celū empyreū: angelica nā: mā quatuor eltoz et tps: locus. n. psequē gñationē rez sic et tēpus. sed de loco nulla fit mētio inter pma creatā. gñ nec de tpe. ¶ Tps est accidēs qdā. f. de alyz accitib⁹ nō fit mētio: sed itelligunt cū suis subiectis creatā. gñ vñ q nec de tpe dī fieri. ¶ Tps est mēsurā mot⁹ pmi mobilis sed pmi mobilis. f. firmamētū factū est z dīc. gñ tps in pñ creationis nō fuit. ¶ Tps supior et inferior corporū nō eadē est mā. sed in pñ creationis instituta est oīz corporū mā. gñ vñ q debeat esse. v. f. celū empyreū: mā firmamētū: mā quatuor elemētoz et. ¶ Tps in qz sex diez dī dīxit de⁹: fiat: vt ostēdat op⁹ illius diei p vñū factū esse. cū gñ informis mā p verbū facta sit. vñ q in eius creatione debeat dici: dīxit deus fiat celū et terra. ¶ Tps qz f. qd nūerus horū sumat dōz ad hoc vltimū. p q op⁹ creatōis instituta est tota creatura qz ad esse suū informē. vñ que nō pñt duci ad vñū informē pñm qd est mā: faciūt numerū in opatōe creatōis. Suba. n. et accitō nō reducunt in vñā māz: qz accitōis pma nō est. et iō nō pueniūt in mā ex qua: pñt tñ dici aliq mō accitōis cōuenire cum suba in mā in qua: f. m q accitōis est in suba: et ideo illd accitōis qd est sicut ex mēsurādo denoiāns sube cōnumerat. f. tps. Silr suba spūalis et corpālis nō reducunt in vñā māz: cuz spūalia mā careāt: et ita cōnumerat angelus. Silr et corporum celestiu et inferioz nō est vñā mā: et iō numerat celū et mā quatuor eltoz: et sic opz in creationis opere quatuor pcedit cōnumerari.

Respondeo

Ad primum

gñ dōz. q locus est superficies corpis locantis: et iō creatio loci cū creatōe corporalis nature itelligit. ¶ Ad 2m dōz. q accitōia quedam denoiānt illd in quo sunt: sic albedo: et talia itelligunt creatā in creatione suoz suboz. f. sūt de illis q eē pmi psequitur. vt figura et qzitas et hō: qdā aut denoiānt et illud in q nō sunt vt in subro: sic loc⁹. ¶ Nō. n. est loc⁹ corpis cōtinētis in quo ē vt subiecto: f. corpis cōtēti: et tps est nūerus oīum motuū: et si p ei⁹ in quo est: vt i subro. f. mot⁹ pmi mobilis p quez oēs alij numerant: vt in iō meta. dī: sed tñ alia est rō de tpe: et de loco: qz loc⁹ est idē p cēntiā: qd superficies corpis locatōis: tps aut nō est idē nūero cū aliq accidēte in suba fū dato. ¶ Et pterea loc⁹ totū cōplemētū suū hz in re: f. tps rō aliquo mō cōpleť ex actione aīe nūerātis. vñ magis hz rōnē extrinseci qz loc⁹: et iō potius pñuerat p creatis qz loc⁹: vel ali d aliq accitōis. Et pcpue hoc factū puto ad remouēdū antiquū errorē pñoz qui tps postulerūt eternū pter platonē. vt in 8 pñsicoz dī. ¶ Ad 3m dōz. q mot⁹ celi icēpit scda die. f. nō oīa sil creatā sunt. vñ non pñt itelligi de tpe qd est nūer⁹ mot⁹ pmi mobilis: f. oīz qz vel p tps significet eūz: vt qdam dicunt vel tempus large sumat p numero cuiuscūqz successionis: vt sic tps p creatū dicat qd mēsurat ipsam creationē rez qua post non esse i esse res pderunt. ¶ Ad 4m dōz. q firmamētū f. m quosdā est de nā inferioz corporū: et sic mā eius itelligit in mā quatuor eltoz: et sic solū celū empyreū erat alterius nature: et gñta cēntia: sed si dicamus firmamētū eē gñta cēntia: tūc p celū itelligit empyreū celū: et celū cristallinū et celū sidereū: sed qz tū ad nāz informē horū duoz: celū. n. empyreū statim in sua creatōe vltimū cōplemētū habuit. ¶ Ad 5m dōm. q vñū ppe loqn do iporat rōnē forme exēplaris ad creaturas: eo q vñū

est ars. vt Aug. dicit. et ideo in senario dierū vbi formatio creature narrat pueniēter mētio de vbo fit. vbi aut narrat pductio informis materie filius ostēdit causa vt pñm: et nō vt vñū. vñ diuersimode vtrōqz totius trinitatis causalitas ostēdit. In creatione sigdem iformis mē de signat pñ noīe dei qui creauit: filius noīe pncipy: spūsanct⁹ noīe ppo: cū dī spūs dñi. In formatione vñ rez significat pñ vt dīcēs: filius vt vñū: spūsanct⁹ vt benignitas q approbat qd factū erat. eodem nāq amore quo deus voluit vt creatura fieret ei placuit vt maneret.

¶ Expositio textus.

Alia nomine terre et. ¶ Sciendū q f. m Aug. qui ponit i dī stinctōe rez ordinē tps: oīz q mā pma itelligat oīo informis: vt dñm est: et sic vocabit nomine aq vel terre: ppter similitudinē tñ. vt dicat terra ppter carētiā forme: terra. n. iter

oīa elta minus hz de spē cū sit magis eltu grossum: aq vñ ppter receptibilitatē formaz: qz humidū est bñ receptibile et terminabile: sed abyssus dī ex hoc q est turpis p accitōis vt in pñsicoz dī. Abyssus. n. dī ab. a. qd est sine: et bysso: qd est genus lini cādidissimū. i. sine candore: et hoc accidit materie rōnē puatōis. vel dī abyssus qñ sine basi d aliq magna pfūditate: et pcpue aquaz f. Augustinū: et silr materia pma abyssus dī: in qz tū puat forma. p quā eē substāti ficuz recipit. Sed f. m alios sanctos possum⁹ dicere: q ad litteraz erat sub forma substāiali terre vel aque. (Terra autem erat inanis et vacua). Si itelligit per terraz materia iformis: sic oportet exponi receptibilitas materie quodammodo esse similis receptibilitati loci inquantū in vna materia manēte succedūt sibi diuerse forme: sicut i vno loco diuersa corpora: ppter qd plato locū: et mā: idem esse dixit. vt in quarto pñsicoz dīcī. et ideo ea que sunt loci. similitudinarie de materia dicunt. vt materia dicat inanis: et vacua f. m carētiā forme: sed vacua inquantū forma implet capacitatē materie inanis: inquantū forme est finis in quem tēdit appetitus materie. Si autem terra sumat pzo elemēto adhuc informi sic ad litterā dīcī vacua et inanis: ppter carētiā corporū mixtoz: quoz ipsa est locus: et ad que quasi ad finem ordinat. Sine aeris obscura qualitate et. ¶ Sciendū q omnis puatio quantū ad id qd significat per nomē est nō ens: sed tamē oportet q ali quid psupponat: quia enim puatio est negatio in subiecto vt in 4 metaphysice dīcī: vnde psupponit subiectū et habilitas ipsius ad receptionē forme que puat: et ideo cuz tenebra opponat luci p modū puatōis pñt tripliciter sumi aut pro ipso subiecto puato: qd est aer obscurus: et sic constat tenebras aliquid esse et creaturas esse. Secundo modo potest sumi pro ipsa vtute aeris: per quā est receptiuus lucis: que est diaphonitas f. m q non est pfecta per lucem: et sic tenebra pñt dici obscura qualitas aeris: que aliq creatum est. Tertio modo sumit ppe pro eo qd significat per nomē: et sic puatio est non ens: et hoc modo per se loquēdo nō pñt dici creatā a deo: sed solum per accidēs: inquantū fecit nām opacā ex cuius oppositione ad corpus luminosuz tenebra relinqt: sic dī tenebras in domo facere q claudat fenestrā. (Primo i vbo oīa disponēdo et). vñ hoc eē sal suz: qz nihil qd fit in vbo est scñ: et ita i vbo de⁹ nihil opat. ¶ Ad qd dōz q f. m quosdā alicui ipsope locut⁹ est: et est exponēdū opat in vbo. i. genuit vñū qd est ars oīz opando: ruz p ipm. Hoc aut iō dīcūt: qz nō faciūt dñaz iter opari et facere: cū multū differāt. qz facere ppe est act⁹ rei trāsienis in exteriorē māz. vñ pñs dicit in 6 ethicorū artificialia eē factibilia: et sic de⁹ nō fecit aliqd ab eterno. Sed opatio dī qz act⁹ rei ēt si exteriorius nō trāseat: sic itelligere est opa tio

Distin.

intellectus: et potest esse sine motu. unde philosophus in 7° ethicorum dicit: quod deus una simplici operatione gaudet: et per hunc modum deus ab eterno in verbo operatur. sicut artifex excogitando formas artificialium.

Que prima fuerit distinctionis operatio.

Distin.

XIII.

Prima autem distinctionis operatio fuit formatio lucis: sicut ostendit scriptura: que commemorata reus in formatione earum disponere a luce inchoavit subdēs. Dixit deus: fiat lux: et facta est lux: et diuisit lucē a tenebris: appellauitque lucem diē: et tenebras noctē: et factus est vespere et mane dies unus. Cōgrue mūdī ornat^a a luce cepit. unde cetera que creāda erāt viderent^r.

Secunda fuit lux illa: spiritualis: an corporalis. Quārit^r quālis illa lux fuerit: corporalis. s. an spiritualis: id rēdem^{us} quod a scīs traditū legitur. Dixit. n. aug. quod lux illa corporalis vel spiritualis intelligi potest. Si spiritualis accipitur: angelica nā intelligitur: quā pri^{us} informis fuit: sed postea formata ē cū ad creatorē suū puer^a: ei charitate adhe^sit: cui^{us} informitatis creatio superius significata ē. vbi dēm^{us} ē. In principio creauit de^{us} celū et terrā. Hic quo eiusdē formatio ostēdit^r cū ait. Fiat lux et facta est lux. Hec igitur angelica nā pri^{us} tenebre et postea lux fuit: quod pri^{us} habuit informitatem et imperfectionē: deinde formatōis perfectionē: et ita diuisit^r de^{us} lucē a tenebris. Nā ut ait Aug. sup^{er} Gen. Hui^{us} creature informitas imperfectio fuit antequam formaret^r i amore p^{er}ditoris. Formata vero ē quā conuer^sa ē ad icōmutabile lumē verbi. Si vero corporalis fuit lux illa: quod vtiq^{ue} probabile est corp^{us} lucidū fuisse intelligitur: velut lucida nubes: quod nō de nihilo: sed de placētī mā format^r factū est: ut lux eēt: et v^{el} lucēdi h^{ab}eret. Cū q^{ui} dies pri^{us} exorta ē: quod aut^{em} lucez: nec dies fuit: nec nox: sed t^{em}p^{us} fuerit.

Quod lux illa facta est vbi sol apparet que inter aquas lucere poterat.

Sicut quārit^r vbi facta est lux illa cū abissus oēm terre altitudinē tegeret: dici potest i ill^{is} p^{ar}tib^{us} facta: quod nūc illustrat sol diurna lux. Nec mir^{um} lucē i aq^{uis} posse lucere: cū ēt nautar^{um} opatōe sepi^{us} illustrēt^r. q^{ui} in p^{ro}fū dū mer^{is} missi ex ore oleo aq^{uis} sibi illustrāt^r: que multo rariores fuerūt in principio q^{uam} nō sunt: quod nōdū p^{er}gregate fuerāt i vno loco. facta igitur lux illa vici^{us}: et locū sol tenebat. q^{ui} motu suo circūagitata noctē diēq^{ue} discernebat. Ibi ergo primū lucem appuisse verisimile ē. vbi sol quondā cū cursu circūueⁿⁱer^t app^{ar}et: ut eodē tramitte lux circūcurrēs: ac pri^{us} ad occasū d^{is}cēdēs: vesp^{er}ā faceret. Deinde reuocata ad ortū: auro^{ra}ā. i. māe illustraret et ita

XIII.

disit^r de^{us} lucē et tenebras: et appellauit. l. d. et t. n. **Que dies diuersis modis accipitur.**

Hic notādū ē quod dies diuersis modis accipitur scriptura. B^en. n. dies lux illa q^{uam} illo triduo tenebras illu^{mi}nabat. et d^{icitur} dies illu^{mi}natio ipsa aeris. B^en. ē dies spaciū xliij. horar^{um} q^{uam} accipitur cū ait. Scm ē vespere et māe dies vn^{us}. Q^{uod} ita distiguēdū ē. Scm ē vespere pri^{us}: et postea māe: et ita fuit dies vn^{us} explet^{us}. xliij. horar^{um}. dies. s. nālis q^{uam} hūit vesp^{er}az: sed nō māe. Abāe. n. d^{icitur} finis p^{re}cedētis: et initū sequētis diei: quod ē auro^{ra}ā: q^{uam} nec plenā lucem: nec oio tenebras h^{ab}et. Abāe igitur prim^{us} dies nō hūit: quia nec dies p^{re}cesserat q^{uam} sequētis diei initio terminaret^r: et eo p^{re}cipue: quod luce appente mox sup^{er} terrā plen^{us} atq^{ue} p^{er}clar^{us} dies ex^{it}it: q^{uam} nō ab auro^{ra}ā: sed a plena luce inchoauit: et mane sequētis diei cōsumat^{us} ē. Vñ Beda sup^{er} gen. Dicebat ut dies luce inciperet: et i māe sequētis diei tēderet: ut ope dei a luce inchoaste: et in lucem cōpleta esse figuraret^r. Reliqui aut^{em} dies mane habuerūt et vesp^{er}az: quor^{um} quisq^{ue} a suo mane incipiens vsq^{ue} ad alterius diei mane extendebatur.

De naturali ordine cōputationis sex dierum: et de illo qui pro mysterio introductus est.

Hic ē nālis ordo distinctōis dierū: ut distiguant^r atq^{ue} p^{ro}putetur dies a māe vsq^{ue} ad māe. Postea vero i mysterio scm ē. ut dies p^{ro}putetur a vesp^{er}a in vesp^{er}ā: et adiungat^r dies p^{re}cedēti nocti et p^{ro}putatōe: cū iuxta nāle ordinē p^{re}cedēs dies sequēti nocti adiungi debeat: quod hō a luce p^{er} p^{er}ctū corruit i tenebras iⁿgrātie et p^{er}ctōrū: Deinde p^{er} xps a tenebris ad lucē rediit. Vñ apls. Eram^{us} aliquā tenebre: nūc aut^{em} lux in d^{omi}no. Prim^{us} itaq^{ue} dies nō ab auro^{ra}ā: sed a plēa luce incipēs. Et post paulatim vesp^{er}ā occidēti luce excipies: māe sequētis diei p^{ro}pletus ē. Vñ Beda. Occidēte luce paulatim: et post spaciū diurne lōgitudis et inferiores p^{ar}tes subeūre: scm ē vesp^{er}e sic nūc vsitato cursu sol fieri solet. Scm ē aut^{em} mane eadē sup^{er} terrā redire: et alius diē inchoāte: et dies expletus ē vn^{us}. xliij. ho. fuitq^{ue} nox illo triduo omnino tenebrosa: que post creata sidera aliqua luce clariuit.

Cur sol factus est si lux illa sufficiebat.

Sollet aut^{em} quārit^r factus ē sol: si lux illa faciēde diei sufficiebat. Ad quod dici potest quā lux illa forte superiores partes illustrabat: et ad illuminationē inferiorū solem fieri oportebat. Vel potius iō: quia facto sole diei fulgor auctus ē. Ampliori enī m^ultō luce radiant dies postea q^{uam} pri^{us}. Si vero queritur